

Landskap:

Härad:

Socken:

Uppteckningsår:

Upptecknat av:

Adress:

Berättat av:

Född år

Truchill:

hid

Luckiebrook

1-8

Fabodar

9-10

Fattiga barn bortauktionerades.

//

Tjänarens fridtid och löner.

11-13

Konjunktur förhåll. som orsak
 till Amerikas emigration

Self Americanization

13-16

ACC. N:R. 5905Landskap: Skåne
Härad: Ö. Göinge
Socken: Esby
Uppteckningsår: 1939Upptecknat av: Gunnar Hobro
Adress: Ståsholmen
Berättat av: Johan Skvall
Född år 1867 i Marklunda, Esby sk./.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

III:8

Svedjebruk.

Det markområde där svedjebruk företogs kallades "svedja" eller, vanligare, "rönning" (rönning). På den för svedjning avsedda skogsmarken högg man ner skogen vintertid, tidigt på vårvintern eller redan vid jultiden (äret förat). Sedan skulle den nerhuggna skogen ligga över sommaren för att "röttna". Man tog endast trädstammar och stockar; de användes av bonliga till att bränna träkol av, av andra åter till såga bräder av. Ofta hände det att man senare, när svedjemarken använts till odling så mycket som man ansåg sig kunna odla den, bröt upp på den.

Arbets
LA

ACC. N:R. **5905**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Gunnar Hörnö
Härad: Ö. Göinge Adress: Hässelholm
Socken: Osby Berättat av: Johann Ekvall
Uppteckningsår: 1939 Född år 1867 i Marklunda, Osby sn.

2.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Samma befintliga stubbar och dessa brände man sedan fjära av.

Man brände inte på svedjemarlsen förrän nästa år falltsä andra året, om man utgår från att skogen huggits ner tidigt på våren. Då hördet man upp "moset" och annan bräde där.

Man tände på någon gång i slutet av april eller början av maj, beroende av hur torrt det var. Någon gång har man till och med bränt i slutet av mars, så tidpunkten kunde tydligen variera en del! Elden skulle gå i motvind, så blev värmen jämnare och finare. Man tände på en eftermiddag, och det var i regel slutbrännet till kvällen.

Skriv endast på denna sida!

Asker
LH

ACC. N:R. 5905

Landskap: *Skåne* Upptecknat av: *Gunnar Hoberg*
 Härad: *Ö. Göinge* Adress: *Slättstaden*
 Socken: *Osby* Berättat av: *Johan Ekvall*
 Uppteckningsår: *1939* Född år *1863 i Markklunda, Osby sock.*

3.
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

För att skydda sig mot eldvaran hade man med sig baljor med vatten och sneruskor att doppa där i och stå med på elden. Man röjde även undan ett evika Tälvare brätt bätte frutt från ris och mos, som kastades in i röjningen och fanns brinna upp; detta bildade alltså en slags brandgata, ehuru träden i densamma ej synes ha förtts.

Lövjemarkens brätte brann slut på en eftermiddag o. kvätt i regel. Men man fick ta vakt där under den efterföljande natten. Men man passade på tidigt följande morgon, såg man lätt på röken var i

Skriv endast på denna sida!

*hur
 1863*

ACC. N:R.

5905

Landskap: SmåneUpptecknat av: Gunnar HobroHärad: Ö. GöringeAdress: HässelstedenSocken: OsbyBerättat av: Johan EkvallUppteckningsår: 1939Född år 1863 i Marklunda, Osby sn.

4.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

svedjemarken elden ännu pyrode och där lät-
de man sand på.

Samma år man bränt odlade man svedje-
marken. Först och främst brukade man sätta
pantoffler, och efter dem sådde man ofta höst-
råg. Tredje året kunde man sedan sätta
pantoffler igen och efter dem kanske så
vinterråg. Fjärde året blev det mest gung
och enebuskar på svedjemarken, och sedan kun-
de den användas till betesmark till skogen
på allvar kom tillbaka. Skogen trängde lång-
samt in på svedjemarken igen.

Det kunde också hända att man brände en
andra gång på svedjelandet, d.v.s. det gjordes

Skriv endast på denna sida!

Gunnar
Ekvall

ACC. N:R. **5905**

Landskap: *Skåne*
Härad: *Göinge*
Socken: *Osby*
Uppteckningsår: *1929*

Upptecknat av: *Gunnar Hörohn*
Adress: *Hässelholm*
Berättat av: *Johan Ekvall*
Född år: *1863 i Marklunda, Osby sock.*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

man det andra året redan, man brände då på "rustubben" (råg-) efter odlingen av potatis och råg.

Rågen myllades i sagesmannens tid, han har i ungdomen varit med om att svedja ner med vanliga hackor. Men han har hört talas om att man före hans tid använt s.k. "krattor", av trä, bestående av shaft, som det var "börat" i för instickande av träjumar.

Inga andra redskap (harv etc.) kunde användas på svedjemarken, ty den var ju så full av sten och stubbar. Man skär rågen med skärar. Potatisen las ner i bitar två och två och täcktes över med små högar, kupper, av jord.

Skriv endast på denna sida!

*Arv
LH*

ACC. N:R. 5905

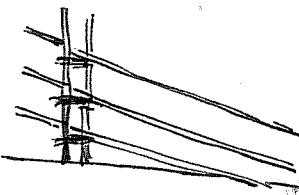
Landskap: Skåne
 Härad: Ö. Göinge
 Socken: Osby
 Uppteckningsår: 1939

Upptecknat av: Gunnar Hobro
 Adress: Håslösholm
 Berättat av: Johan Ekvall
 Född år 1863 i Marklunda, Osby socken.

6
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

Fuga andra växter (rovor, ärtor el. dyl.) har odlats på vedjemarken i trakten.

För att skydda vedjemarken mot de i skogen betande kreaturen fick man sätta upp gärdsgård omkring området; dessa gärdsgårdar kallades "vegejär", och konstruerades av parvis o. parallellt i marken lodrät nerlagda stövar, s.k. "stavar", sammankbundna med "vedjor" (av ena eller gran) och på dessa vedjor lades lutande långa stänger, "raouglar" som de kallades. Virket till stavarerna och raouglerna, som var ena eller grana, togs gärna av den brända vedjemarkens gren- och trädvirke. Detta var ju mer eller

Osby
 24

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5905

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Gunnar Hofroth

Härad: Ö. Göinge

Adress: Håssleholm

Socken: Osby

Berättat av: Johan Skvall

Uppteckningsår: 1939

Född år 1863 i Markelunda, Osby socken

7.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

mindre bränt, men detta ansågs blott starka gårdsgården. Man vet ju hur starka vedarna voro, som alltid brände svedas lite. Då så-
dan gårdsgård höll i 20 år om så tårades.

Den som satte pantofflerna fick släppa till alltsammans, sedan fick bonden själv hälften av grödan. Vid uppdelningen av den, som låg upp i högar på marken, sökte man nog stundom lura varandra ge-
nom att under högen som den underlydande torparens själv skulle ha, ha en liten gropp,
som fylldes med potatis: den högen blev ju sedan så mycket mera innehållsrik!
Likaledes tog bonden hälften av rågen, som

Skriv endast på denna sida!

Hofroth
JH

ACC. N.R. 5905

Landskap: Skåne
 Härad: Ö. Göinge
 Socken: Ösby
 Uppteckningsår: 1909

Upptecknat av: Gunnar Hobro
 Adress: Håslösholm
 Berättat av: Johan Ekwall
 Född år 1863 i Markklunda, Ösby Sn

8
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

skands i källor och sattes upp i halvtravar på
 marken.

Torparna togo var sin del i vedjäländet,
 som stakades ut och märktes med stakar,
 när man bränt färdigt. Men bonden fick
 själv laga att skogen högs först.

Arson
 2/11

ACC. N:R. 5905

Landskap: Skåne Upptecknat av: Gunnar Hobroh
 Härad: Ö. Göinge Adress: Hässelholm
 Socken: Osby Berättat av: Johan Skvall
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1863 i Marklunda, Osby sn.

9.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1938

"Fäbodar."

Sommarfäbodar eller som sagesmannen kallar dem "fäbodar," har funnits inom Osby socken, och även har han sett sådana i den västliga grannsocknen Visseltofta. I denna senare socken har de på en del ställen funnits till långt fram i tiden. Man hade ej sådana byggnader vid alla gårdar; det var egentligen blott där det var så anordnat att kreaturen hölls i långt avlägsna marker, och då kärr eller annan dålig mark låg mellan gården och betesmarken. Man gick till "fäboden" där man samlade korna för mjölkning. Sagesmannen nämner särskilt att

Öre, v. v.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5905

Landskap: Skåne
Härad: Ö. Göinge
Socken: Ösby
Uppteckningsår: 1939

Upptecknat av: Gunnar Hobro
Adress: Håslösa
Berättat av: Johan Elvall
Född år: 1863 i Marklunda, Ösby so.

10.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

V:38

man kunde gå att mjölka, emedan man ej ha-
de så stor mjölkproduktion, att man behövde
köra.

Korna ställdes in under natten i "fähu-
sen", men var för övrigt ute i betesmarken
hela sommaren. "Fähusen" voro enkla, fyrsi-
diga hus, knuttimrade; de brukade ej ha färskil-
da bås, utan man band korna direkt i väg-
gen. Timret var gran eller furu.

"Fähusen" voro antagligen ej vanligt före-
kommande, men dessa enkla byggnader, som
räknades köra till viss gärd /ej byallmänning/
ansågs bra, det var "rafärdigt" att gå dit
och mjölka.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5905

Landskap: Skåne
Härad: Ö. Göinge.
Socken: Osby.
Uppteckningsår: 1939.

Upptecknat av: Gunnar Hobroh.
Adress: Hårslehorn
Berättat av: Johan Skvall
Född år: 1863 i Marklunda, Osby sn.

//.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Fattigas barn bortauktionerades.

Fattiga skulle sälja sina glyttar, de såldes genom kommunen på auktion. Det blev naturligtvis till den minstbjudande. Auktionerna hölls på hösten, omkring 1 oktober, innan tjänarnas avflyttning. Barnen flyttades sedan ej förrän flyttningstiden, den 24 oktober.

Tjänares fritid och löner.

Tjänarna hade vid mikaelsmässotid, 24 oktober, "frivecka", då fingo de med sig hem s.k. "sköju" (ett ej med sj-gud), d. v. s. mat, vanligen bestående av en grovbrödska, en finkaga, ett stort, torrt färlår samt

5905

ACC. N:R.

Landskap: Skåne

Härad: Ö. Göinge

Socken: Osby

Uppteckningsår: 1939

Upptecknat av: Gunnar Hobroh

Adress: Håssleholm

Berättat av: Johan Skvall

Född år: 1863 i Marklunda, Osby tu

12

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVett skälpund / eller $1\frac{1}{2}$ / smör.

En sagesmannens ungdom hade en piga i lön per år 25-30 kronor jämte s.k. "tegifter", bestående av ett förklä, en nadsduk och ett par kängor samt ett skälpund ull och ofta hade hon dessutom ett litet "hörslunn" / pinband).

En dräng hade 50 kr. lön per år samt i "tegifter" ett par kinnbyxor / skattefallsbyxor och ett par störlar. När tjänaren sedan efter ett år kanske ånyo anställdes för en ettårsperiod, kunde ofta lönen höjas.

På dagsverke fick flumtimmer ungefär åren 1886-87: 20 skilling / 40 öre; innan dess hade de blott 16 skilling. En karl fick 50 öre

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5905

Landskap: Skåne.
Härad: Ö. Göringe.
Socken: Osby.
Uppteckningsår: 1939.
Upptecknat av: Gunnar Hobroh
Adress: Glärslehögen
Berättat av: Johan Skvall
Född år: 1863 i Marklunda, Osby socken.

L. v. s. 24 skilling om dagen.

Konjunkturförelägganden som
orsaks till Amerikasmigration.

Under tidsperioden 1875-85 inträffade flera konkurser bland bönderna i Osby socken. Detta hade sin bakgrund i fransk-tyska kriget 1870-71. Tre bönder i socknen, Lars Persson i Kullhult, Nils Nilsson ("glasvisen" kallad) i Kullhult och Lars Nilsson i Osby, ägde sägar i Lidhults och Odenstjör socknar i Småland. På våren 1871 då efterfrågan på timmer var stor betalades 13 kr. för 100 timmer 6 alnars bräder. Men på hösten samma

Skriv endast på denna sida

13
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R. **5905**Landskap: *Skåne*Härad: *Ö. Göinge*Socken: *Osby*Uppteckningsår: *1939*Upptecknat av: *Gunnar Hoberg*Adress: *Släsolehorn*Berättat av: *Johan Ekvall*Född år *1863* i *Nacklunda, Osby sock.*

14.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Är då frib i tysk-franska kriget slöts, gick
priset hastigt ner och nysnärunda pris av
13 kr. sjönk till 3:25 kr. Bönderna med
skogen och sågarna i Småland hade våg-
rat sälja timmer på våren 1871, menande
att priset skulle stiga än mera och samtidigt
skogen växa upp än mer. Men efter freden
och de därefter uppkomna prissförhållandena
misslyckades affärerna, och ledde slutligen
till konkurs. Det var många i Osbytrakten
som det gick dåligt för de åren, och under
den period / in på 80-talet / skedde stark
emigration till Amerika, som då var lönsam
de. Sagsmannen, som var med och arbetade

ACC. N:R. **5905**

Landskap: Skåne
Härad: Ö. Göinge
Socken: Osby
Uppteckningsår: 1939

Upptecknat av: Gunnar Hobro
Adress: Hässelholm
Berättat av: Johan Ekvall
Född år 1867 i Marklunda, Osby sn.

15.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

vid Lars Nilssons sågar 1879-80-81, blev lurad
på 243 kr. i lön, och tämlite resa till Ameri-
ka, men det blev ej av.

Lars Nilssons i Osby sågar var Strömma
i Lidhults sn. och Hult (Edensjö sn.). Timret
kördes från Strömma till Hultavik vid Hult,
där det sedan flottades och "prammades" till
Bolmens station. Sedan synes det ha förs-
lats mest till Halmstad.

Vid dessa sågningarbeten var sågsmän-
nen med om att ta master. Dessa kostade
då 300 kr. pr styck olastade Bolmens station.
Det gällde shejpsmaster, men vart de förskades
vet ej sågsmannen närmare om. De voro

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5905

Landskap: Skåne Upptecknat av: Gunnar Hobro
Härad: Ö. Göinge. Adress: Glärsleholm
Socken: Osby. Berättat av: Johan Ekwall
Uppteckningsår: 1939. Född år 1863 i Marklunda, Osby sn.

av jure, de längsta 34-38 alnar, 10 tum i
toppen.

16.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Skriv endast på denna sida!